

Cách đây không lâu, mẹ tôi anh bạn tôi bên Mỹ, chúng tôi sếp tôi đi đâu, đã gọi cho gã mẹ tôi mẹ tôi chuyên, đi xong gã chúng tôi nên cười hay nên khóc.

Mẹ tôi chuyên này như thế này :

Lần đầu tiên mẹ tôi Hà Nội, tôi không khi nào tìm nhà của mẹ tôi bạn, hiện làm trưởng khu phố văn hóa.

Thầy có mẹ đi ra trường đang nô đùa ngoài đầu ngõ, tôi hỏi :

- Đây các cháu, các cháu có biết nhà ông trưởng khu phố văn hóa này ở đâu hay không ?

Mẹ tôi đi ra bé trai, khoanh trên đầu mẹ tôi tuấn, ngẩng nhìn tôi bạn ánh mắt xúc tác và ranh mãnh, rồi đáp lại :

- Biết như...đéo chứ.

Tôi lúc đầu, tiếp tục đi sâu vào con hẻm văn hóa. Gặp mẹ tôi thanh niên, tôi liền hỏi :

- Anh ơi, anh có biết nhà ông trưởng khu phố văn hóa này ở chỗ nào hay không?

Gã trưởng tuấn chúng tôi thêm nhòm góc nhìn tôi và trưởng lúc lúc :

- Đéo biết.

Mình rồi cũng tìm thấy nhà ông trưởng khu phố văn hóa. Khi gặp ông, tôi kể lại chuyện này cho ông ta nghe rồi tôi than thở :

- Anh ơi, các bác cha mẹ đây không dạy con em hay sao mà đi chúng nó ăn nói với như người khách lạ mẹ tôi cách thô bạo và tục tĩu đến thế hả anh ?

Chúng tôi suy nghĩ, ông trưởng khu phố văn hóa đã thu hút tôi ngay:

- Có dạy dạy chứ, nhưng chúng nó...đéo nghe.

Lúc này người con gái của ông bạn tôi, hiện là mẹ tôi cô giáo dạy môn văn, về nhà trưởng trưởng trưởng và tôi liền đem câu chuyện này ra mà kể.

Thay vì trưởng trưởng tiếp cho tôi, cô giáo xin phép thu hút tôi mẹ tôi sự việc như sau :

Hôm nay, cháu gái bạn văn, có đơn trình bày thành tích anh hùng và dũng cảm của nhân dân ta đã đánh giặc Tây, đã đánh nhào giặc Mỹ...Cuối cùng, cháu kêu mẹ tôi em trai tôi như thế này và báo :

- Em hãy đi nghĩa xem hai chữ “dũng cảm là gì ?”

Nó đứng lên, suy nghĩ mẹ tôi lúc rồi đáp lại :

- Thế cô, nghĩa là...đéo sao.

Sau đó, trong cuộc tiếp xúc với ông bạn trưởng giáo dục và đào tạo, cháu liền đem câu chuyện này cho ông bạn nghe.

Nghe xong, ông bạn trưởng trưởng trưởng đảm nhiệm, ra đi để suy nghĩ lung lộn. Cuối cùng, ông nghiêm nghị nhìn tôi, rồi gật gù như mẹ tôi triết gia uyên bác về mặt khám phá ra mẹ tôi tâm lý cao siêu, ông ta chậm rãi đáp :

- Ờ, nó có nghĩa như thế thì cũng...đéo sai.

Nghe vậy, tôi chua chát nghĩ thế trong lòng :

- Giáo dục và đào tạo theo kiểu này thì đi đâu cũng...đéo khác lên đâu chứ.

Gã nghĩ rồi mẹ tôi chuyên trên đây chữ là mẹ tôi giai thoại đi đâu “phụ ra” với mẹ tôi đích...châm chích chữ nào đó mà thôi. Nhưng câu chuyện đầu tiên đây là mẹ tôi câu chuyện có thể mẹ tôi chăm phần chăm, do mẹ tôi cha già khi kính đã kể cho gã nghe.

Vào buổi sáng ngày 10 Giáng sinh, cha già đi xe đạp nhà tôi về nhà tôi hẻm tôi đi ban tôi vào

Chị

Tác Giả: Gã Siêu

Thứ Bảy, 01 Tháng 10 Năm 2011 07:57

lúc tám giờ. Cũng trong khoảnh khắc gian nan ấy, có hai vợ chồng nhà kia chồng ngồi u lù c đ c v i nhau vì lý do gì, đã ch i b i nhau m t cách th m t .

Th nh ng, đang lúc hăng say d n cho nhau x i nh ng th cao l ng m v , ch v nhác th y bóng cha già s p đi qua bên đ ngh ...đình chi n. Ch nói :

- Thôi, không cãi nhau n a, cha đ y.

Anh ch ng còn đang h m h c và t c t i, t trong nhà chỗ mớm ra ngoài ngõ và quát l n:

- Cha thì ông cũng...đéo s .

Ngay lúc đó, v cha già kh kính c a gã đ p xe ngang qua và đã nghe th y “nguyên văn” câu nói y.

Nh v y, ch ng ph i ch có ng i Hà N i m i ch i, mà ng i Saigon cũng ch i. Ch ng ph i ch có ng i mi n B c m i ch i, mà ng i mi n Nam cũng ch i. Ch ng ph i ch có đ n ông m i ch i, mà đ n bà cũng ch i. Ngôn ng ch i là ngôn ng chung c a m i ng i, m i n i và trong m i lúc, t đồng sang tây cũng nh t c chí kim.

Và g n đây, gã th y hi n t ng này xem ra đã bùng n mãnh liệt và liên t c phát tri n n i gi i...n sinh. C nhìn nh ng c p môi ngây th và xinh đ p y phát ngôn m t cách b a bãi, tuôn ra rông r ng nh ng l i ch i b i c c n. Ch ng khác gì các bà hàng cá, hàng tôm, hàng th t... D ng nh đ i v i các em m i nh n này ph i bi t ch i m i là dân ch i th thi c, chính hi u con nai vàng ng ngác.

Tình c đi qua m t đám n sinh đang chu m l i bình lo n v lão n , lão kia. Nh ng nh ng lão y là ai th ? Gã xin th a nh ng lão y có khi là cha m c a h , có khi là th y đ y c a h và cũng có khi là...b b ch c a h n a.

Nghe đ c nh ng l i bình lo n này, h n nhi u ng i s ph i s n gai c, n i da gà và phát s t phát rét lên y ch . N u có s ng l i, Đ c Kh ng T cũng ph i th dài th n th t, r i sau đó l n ùng ra mà ch t, mi ng v n còn nói nh ng l i sau cùng nh mu n c nh báo :

- H ôi! H ôi! H u sinh kh T đ c công dung ngôn h nh c a ta bi n s ch đ ng nào c r i ?

Nh trên gã đã xác quy t b ng c hai tay l n hai chân r ng :

- Ngôn ng ch i là ngôn ng chung c a m i ng i m i n i và trong m i lúc.

Th c v y, đã là ng i thì ai cũng có tình c m. Và theo s phân tích c a ng i x a, thì có b y th tình c m chi ph i toàn b đ i s ng con ng i và đ c g i là th t tình.

Vì v y, gã xin c ti ng l i dài h i thanh minh thanh nga r ng : th t tình y đây ch ng ph i là m t đi tình yêu đ r i phát bu n phát s u mà đi lang thang nh ng i cõi trên. Trái l i, th t tình là b y th tình c m ch t ch a trong lòng con ng i, đ i khái nh sau :

Th nh t h là m ng.

Th hai n là g n.

Th ba ai là bu n.

Th t c là s .

Th năm ái là yêu.

Th sáu là ghét.

Th b y đ c là mu n.

Kinh nghi m cho th y khi cái s “n” t c là cái s gi n n i lên ùng ùng, nó s ám vào l c ph ngũ t ng khi n cho đ ng s nh b t u h a nh p ma, m t đ tía tai và th nào mi ng cũng phát ra nh ng l i ch i b i đ c đ a.

V y th nào là ch i ?

Theo gã nghĩ ch i là bi u l s nóng gi n c a mình b ng nh ng l i l thô l , xúc ph m t i ông bà cha m ng i ta, gán cho ng i ta nh ng tên x u xa c a súc v t, hay cho ng i ta ăn nh ng

cô a là ...Như vậy, sự chia sẻ giữa hai người bạn đi đôi với nhau nói chung.

Gã không phải là một nhà ngôn ngữ học, nhưng xem ra cách chia sẻ của dân An-nam-ta và trẻ em là vậy, và đó là một ý tưởng, ăn đọt như người dân tộc khác trên trái đất này.

Nếu coi việc chia sẻ là một hình thức, thì sẽ có thể phân chia thành hai loại.

Loại thứ nhất là chia sẻ miễn phí.

Chia sẻ miễn phí là một hình thức xuyên. Người chia sẻ hình thức này, họ mà ra là phải chia sẻ. Họ chia sẻ một cách tự nhiên. Họ chia sẻ một cách vô tư, không tính lợi ích. Nếu không chia sẻ thì xem ra họ sẽ bị nhốt lại hay bị người khác ngăn cản.

Loại thứ hai là chia sẻ có tính toán. Đó là hình thức chia sẻ theo một thứ tự nhất định, như người Congo... Thứ hai trở thành một hình thức âm cho ngôn ngữ của họ, đó là một hình thức hài hòa và cân bằng.

Họ còn bé sống trong núi, tên nào chia sẻ mà bị thầy giám đốc và bố mẹ trừng phạt và chi tiêu thì năm, thay vì được đi “bát phở”, thì sẽ phải đi nhà để làm công tác. Vì thế, người tên “ghiền” chia sẻ, đã bị ra ngoài thì nhàn nhàn và thanh tao hơn nữa mà chia sẻ, cho dù bị nhốt lại thì là một điều.

Chàng hỏi người tên “điêu” :

- Ông điêu sống ...

Chàng hỏi người tên “bè mẹ” :

- Bè mẹ nó chết, ông đánh cho vợ mẹ ra bây giờ.

Thanh thản, đám trẻ con thoắt mái qua một thầy giám đốc cái vù, mà chàng hỏi người tên chi.

Gã có một anh bạn một hình thức chia sẻ này một cách “thâm niên quân tử”. Là một người bạn Bả, nhưng vì sống lâu năm với đám học trò như người miền Nam, nên người đó chia sẻ anh ta cũng bị pha trộn.

Họ như lúc nào trên môi người anh ta cũng vang lên điệu khúc “điêu mẹ”. Vì thế, gã đã phong cho anh ta cái tên danh là “ông thầy Điêu Mẹ”.

Ngày kia, anh ta đang lái xe phom phom đi trên đường phố, nhưng có lẽ vì lái đãng hay sao vậy, anh ta đã va quẹt vào chiếc xe của một cô gái. Thế là nhanh chóng, anh ta xuống xe, xoa chân múa tay mà chia sẻ :

- Điêu mẹ, lái thế mà coi đường à. Bị đâm bị mù hay sao ?

Người nghi ngờ cho cô gái, hai mặt rưng rưng như muốn khóc, lên tiếng năn nỉ cầu xin anh ta:

- Thôi mà chú. Người nghi ngờ cháu. Chú đừng chia sẻ nữa. Cháu sống khỏe. Hỏi bao nhiêu cháu xin đi.

Về tới nhà, gã bèn hỏi anh ta :

- Sao lúc đó ông hung hăng con bị xít đi như thế ?

Anh ta điếu nhiên trả lời :

- Điêu mẹ nó chết, họ điếu xe là phải chia sẻ lại từ từ. Bị nhốt thì chia sẻ thế nào, thì chia sẻ cũng chia sẻ như vậy. Đó là quy luật của muôn đời, mà người nào cho kẻ, rồi đem ra mà áp dụng mới khi...họ sống nghe con.

Đó là một hình thức chia sẻ là khi tâm hồn anh ta sống khoái và người vào bàn như vậy. Anh ta đã từng phát biểu một cách hách xì như sau :

- Đã không “dzô” thì thôi, “dzô” thì là một cái phở phở. Điêu mẹ thì mẹ đi!

Thậm chí anh ta còn cao giọng nghêu ngao hát :

- Đâu có tình yêu thế này, đó người rùng rùng như thế này.

Đâu có tình bác ái, đó người rùng rùng không say.

Đâu ý hiếp tâm đức, đó người chăm phở chăm.

Còn rồi thì như người sống việc hay họ điếu điếu “ông thầy Điêu Mẹ” này, nhưng gã xin khép lại.

đây đ̣i p̣ c̣ bàn ṿ cḥ ng ḅ nh cḥ i.

Lọi tḥ hai là cḥ i c̣ p̣ tính.

Cḥ i c̣ p̣ tính là tḥ cḥ i đ̣i ṭ xụ t, khi ṭ ái ḅ cḥ m ṃ ch và ṣ nóng gị n ḅ c lên đ̣u, khị n ng̣ i ta cḥ i thành ṭ ng câu hay thành ṭ ng bài ṿ i ý đ̣i thâm hị m nḥ m ḥ nḥ c đ̣i pḥ ng, làm cho đ̣i pḥ ng pḥ i te tua nát ṇ c.

Tùy theo tính tình c̣ a ṭ ng ng̣ i mà c̣ n ḅ nh c̣ p̣ tính này mang nḥ ng âm đ̣i khác nhau. Tṛ c ḥ t, đ̣i ṿ i ṿ i nḥ ng ḳ nhát gan, không đ̣i can đ̣i m bị u ḷ ṣ ḅ c ṭ c ra bên ngoài, bèn nụ t gị n mà cḥ i lén hay cḥ i tḥ m.

Cḥ i lén là cḥ i sau ḷ ng, là cḥ i lúc ng̣ i ta ṿ ng ṃ t. Ḥ gị ng nḥ ḥ i đ̣i ng nhà chụ t. Cắm thù tṛ c ṣ dã man c̣ a ṃ y lão mèo, dòng ḥ nhà chụ t đã ḥ p ḥ i đ̣i ng và trong cụ c đ̣i ḥ i này, ṭ tên chụ t c̣ ng đ̣i n tên chụ t nḥ t, ṭ t c̣ đ̣u to ṃ m cḥ i ḅ i ṃ y lão mèo. Tḥ nḥ ng khi ṃ y lão mèo xụ t hị n, thì ḥ hàng nhà chụ t đ̣u ṃ nh ai ṇ y tṛ n, ḅ c̣ a cḥ y ḷ y ng̣ i. Giá nḥ có ṃ t tí trí khôn đ̣i suy nghĩ, thì không thị u nḥ ng tên chụ t khom ḷ ng quì g̣ i mà ṇ nh ḅ ṃ y lão mèo.

Còn cḥ i tḥ m là cḥ i âm ̣ trong cõi lòng c̣ a mình mà không phát thành tị ng thành ḷ i, ḅ n lãnh ḷ m thì cũng cḥ i ḷ m ḅ m ṇ i c̣ a mị ng mà thôi. Nhị u khi c̣ n gị n làm cho thâm gan tím rụ t, mà ḅ n ṃ t thì ṿ n c̣ pḥ i ṭ i c̣ i, cho dù cái c̣ i có quay qụ t và héo ḥ t.

Tị p đ̣n, đ̣i ṿ i nḥ ng ḳ ḅ o pḥ i thì ṣ ḅ c ṭ c đ̣i c̣ phát tị t ra bên ngoài, nḥ t là ṇ i mị ng ḷ i ḅ ng nḥ ng ḷ i ḷ c̣ c̣ n và thô ḷ . Đ̣i ng tḥ i, tùy theo đ̣i ṭ ng đ̣i c̣ nḥ m ṭ i, gã có tḥ chia lọ i cḥ i này thành hai kị u.

Kị u tḥ nḥ t là cḥ i tṛ c dị n, hay nói theo ngôn ng̣ tin ḥ c, thì đó là cḥ i tṛ c tuỵ n, nghĩa là cḥ i tḥ ng vào ṃ t đ̣i pḥ ng, cḥ ng c̣ n pḥ i ṇ nang, cḥ ng c̣ n pḥ i rào tṛ c đón sau. Nḥ ng “ḷ i hay và ý đ̣p” cũng nḥ nḥ ng món “cao ḷ ng ṃ ṿ” c̣ tuôn ra ào ào, khị n cho đ̣i pḥ ng ḅ ṭ i ṭ m ṃ t mũi cḥ ng bị t đâu mà đ̣i. Ṇ u không có ṇ i ḷ c thâm sâu, thì cḥ c cḥ n ṣ ḅ ...ṣ m bà chè ṃ t thôi. Kị u cḥ i này đ̣i c̣ bàn dân thiên ḥ g̣ i cḥ i ṭ i ḥ t sen, cḥ i nḥ ṭ t ṇ c.

Kị u tḥ hai là cḥ i gián tị p. Ta c̣ gào to gị a làng và gị a xóm, gị a đ̣i ng và gị a pḥ , đ̣i cho ai có ṭ t thì pḥ i gị t mình. Ta c̣ rút dây cho ṛ ng pḥ i đ̣i ng. Ta c̣ ṇ ṣ m bên đông cho đ̣i ng ṭ i bên tây. Ta c̣ nói đ̣y đ̣i cho đây pḥ i cḥ nh lòng. Vì tḥ , kị u cḥ i này đ̣i c̣ bàn dân thiên ḥ g̣ i là cḥ i đ̣i ng, cḥ i kḥ ng, cḥ i lông bông, cḥ i xiên cḥ i xéo...

Ṃ t đ̣a bé ḥ c trò ngḥ ch ng̣ m trong ḷ p, ḅ ông tḥ y đánh cho ba roi. Trong khi ông tḥ y qụ t cái roi xụ ng, đ̣a bé theo pḥ n x̣ ṭ nhiên bèn đ̣a tay ra đ̣i. Cḥ ng may cái roi đ̣i ng pḥ i cái móng tay đ̣a bé và làm cho nó cḥ y máu.

Đ̣a bé ṇ c ṃ t ḷ ng tròn cḥ y ṿ nhà ḳ ḷ và ṭ oán ṿ i ḅ nó. Ông ḅ cáu tị t bèn làm ṃ t màn cḥ i đ̣i ng. Ông ta ṿ a cḥ y đ̣i c̣ theo con đ̣i ng duy nḥ t trong làng, ṿ a quát tháo ̣ m ̣ i :
- Tiên ṣ ḅ nó. Nó không đ̣i, nó không đau, nó dám đánh con ng̣ i ta nḥ tḥ kia à. Tiên ṣ ḅ nó...Tiên ṣ ḅ nó...

Gã có tḥ qụ quỵ t đ̣i c̣ ng vị c cḥ i đ̣i ng hay cḥ i xiên cḥ i xéo ṇ i ṃ t ṣ quí bà quí cô đã đ̣i ṭ i trình đ̣i ngḥ thụ t ṿ i cḥ t ḷ ng cao, ṇ u không mụ n nói là tuỵ t ṿ i và trên c̣ tuỵ t ṿ i ṇ a.

Ḥ cḥ i có cung có đ̣i u và có tṛ m có ḅ ng. Ḥ cḥ i thành câu thành cú và thành bài thành ḅ n. Ḷ i ḥ cḥ i cḥ ng khác chi ṃ t bài tḥ , có ḅ ng có tṛ c và có ṿ n có ṿ . Tị ng ḥ cḥ i khi thì đ̣n đ̣p nḥ thác lũ, khi thì ṇ non ai oán nḥ tị ng ng̣ i ṿ ṇ c ṇ tị n đ̣a ng̣ i cḥ ng vào ṇ i chín sụ i.

Tṛ i ḅ t đ̣u nhá nhem. Bà hàng xóm ném ṃ t ṇ m thóc xụ ng khọ ng sân đ̣i ṭ và lên tị ng g̣ i :

Chị

Tác Giả: Gã Siêu

Thứ Bảy, 01 Tháng 10 Năm 2011 07:57

- Chị t, chị t, chị t...

Bà y gà l c t c kéo nhau v , m nh ng h t thóc cu i cùng trong ngày tr c khi lên chu ng. Bà hàng xóm đ m đi đ m l i mà sao v n thi u m t anh gà tr ng choai. R i bà đ m l i đ m đi mà sao v n c thi u. Và th là bà ra đ ng tr c ngõ, m t long lên còng c c, c t cao gi ng the thé mà chị m t bài c th .

Nhân v t đ c bà u ái nh m t i thu c vào hàng vô ngã, “impersonnel”, nên l i chị c a bà cũng vu v và bâng qu . Tuy vu v và bâng qu , nh ng l i nh m tr c ti p t i m t th ng cha nào đó đã c gan dám ăn c p gà c a bà.

Ti ng chị c a bà nh gió chuy n t i các gia đình trong khu xóm :

- *Cha tiên s ông c ,*

ông k b y đ i nhà nó.

Nó ch ng b công nuôi,

mà l i mu n ăn không c a bà.

Thì đây bà cho nó ăn....

T i chị này thì xin cho gã t đ c b và c t xén, không dám vi t thêm n a vì s s làm cho k thanh s ch m t lòng khi t t nh. Chị bi t r ng anh gà tr ng choai c a bà hàng xóm sáng hôm sau đã xu t hi n th t s m trên kho ng sân đ t. Anh ta v cánh đùm đ p, r i c t gi ng mà gáy. Có l đêm hôm qua anh ta đã đi tán t nh, hay đi m ng sinh nh t c a m t ch gà mái t nào đó chẳng ?

V vi c chị b i cũng nh v nhi u vi c khác n a, đôi khi đã x y ra m t ngh ch lý đáng bu n trong ph m vi gia đình.

Th c v y, cha m nào cũng mu n đ y b o con cái mình ph i nghiêm túc trong l i nói, tránh đi nh ng l i nói nóng n y, c c c n và t c t u. Th nh ng, chính nh ng b c làm cha làm m y l i luôn có nh ng l i nói nóng n y, c c c n và t c t u y trên môi trên mi ng c a mình.

M t ông b đã căn đ n con mình nh sau :

- Mà nh nhé, không đ c nói t c nghe con. Mà mà nói t c, ông cha s nghe th y, thì ông y s x o l i i mà đ y. Đ m mà đã nghe rõ ch a ?

Cũng th , m t bà m luôn nh c nh đ a con gái c ng c a mình ph i thành th t. Th nh ng, khi có ng i đ n đòi n , bà đã tr n k d i b p và sai đ a con gái ra nói ng i khách b t đ c dĩ y r ng bà đi v ng.

Đ a con gái m c ng và r t ngậy th nói v i ng i khách :

- Th a bác, má cháu b o cháu ra nói v i bác r ng má cháu không có nhà.

Cũng th , bu i sáng nghe chuông nhà th vang lên, ông b cu n mình trong chăn, v i lên ti ng gi c giã con cái :

- Nào, th c đ y, dĩ đái, l y n c, súc mi ng, đánh răng, r a m t, đi l .

Trong khi con cái u o i th c thi nh ng m nh l nh k trên, thì ông b v n c n m ng n ng...n ng đ n đ cháy khê cháy khét.

Th o nào, khi ng i ta h i m t c u bé r ng :

- Em mu n gì ?

C u bé không ng n ng i tr l i :

- Em mu n làm ng i l n.

Ng i ta h i ti p :

- T i sao l i th ?

C u bé nho n m t n c i đ y bí m t và nói :

- Đ đ c chị t c, nói đ i và n m ng n ng mà không b la m ng!

Cha m nói m t đàng nh ng l i làm quàng m t n o, thành th tr ng đánh xuôi kèn th i ng c,

Chị i

Tác Giả: Gã Siêu

Thứ Bảy, 01 Tháng 10 Năm 2011 07:57

những người dưng bèo cỏ a họ không đợc suy t ph c con cái.

Phong ng th giáo đợc đợc t h u qu cao nh t, đó chính là g ng sáng c a cha m , b i vì ch g ng sáng c a cha m m i là m t bài gi ng hùng h n h p đ n đ c con cái mà thôi, ch th mà ng i x a đã b o :

- L i nói nh gió lung lay,

Vic làm nh tay lôi kéo.

Đ k t lu n, gã nh i i ng i x a đã khuyên :

- Hãy ngoáy i b y l n tr c khi nói.

Có nghĩa là ph i th n tr ng đ n đo tr c khi nói, đ tránh đi nh ng i ch i b i và t c t u, trái i hãy có nh ng i ôn t n và thành th c đ t o đ c m t bầu khí hòa thu n cũng nh b c đ c m t nh p c u c m thông, vì :

- L i nói ch ng m t t n mua,

Li u i mà nói cho v a lòng nhau.

H n th n a, kinh nghi m cũng cho th y :

- Ng m máu phun ng i, tr c đ mi ng mình.

Hay nh ng i Pháp cũng đã b o :

- Khi ch i b i thì chính chúng ta i là ng i đ u tiên ph i nghe nh ng i t c t u y.

H n th n a, lòng đ y thì m i tràn ra ngoài. Cắn c vào i nói mà thiên h có th đánh giá đ c con ng i chúng ta. N u i nói c a chúng ta c c n và thô l , thì con ng i chúng ta cũng c c n và thô l nh v y. Trái i :

- *Chim khôn kêu t ng r nh rang,*

Ng i khôn t ng nói đ u dàng đ nghe